

**ŠTÁTNY VÝCHOVNÝ PROGRAM
PRE CENTRUM VOĽNÉHO ČASU**

Štátny výchovný program pre centrum voľného času vypracoval
Národný inštitút vzdelávania a mládeže.

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
dňa 18.11.2022 pod číslom 2022/20417:4-A2140 s platnosťou od 1. septembra 2023.

OBSAH

Úvod.....	2
1 Ciele a poslanie výchovy	3
2 Formy výchovy a vzdelávania.....	3
3 Výchovný jazyk	3
4 Tematické oblasti výchovy	3
4.1 Charakteristika a ciele tematických oblastí výchovy.....	5
4.1.1 Oblasť vzdelávacia (enkulturačná/kultivujúca)	5
4.1.2 Spoločenská (socializačná) oblasť	6
4.1.3 Personalizačná oblasť (rozvoj charakteru/rozvoj osobnosti)	7

Úvod

Štátny výchovný program pre centrá voľného času vymedzuje základné požiadavky štátu na poskytovanie výchovy a vzdelávania v centrách voľného času.

Štátny výchovný program:

- predstavuje štátom vymedzené ciele a obsah výchovy a vzdelávania v súlade s aktuálnymi požiadavkami na zabezpečenie komplexného rozvoja osobností detí a mládeže a iných osôb s akcentom na výchovnú činnosť,
- zohľadňuje ciele a princípy výchovy vo voľnom čase a neformálneho vzdelávania,
- prispieva k ucelenému a vnútorne prepojenému systému predprimárneho, základného a stredoškolského vzdelávania, prepája formálne a neformálne vzdelávanie,
- prispieva k formovaniu osobnosti dieťaťa a mladého človeka v spojitosti a úzkej spolupráci s príslušnou vzdelávacou inštitúciou (materská škola/základná/stredná škola), komunitou, v ktorej dieťa a mladý človek žije (obec, mesto, mestská časť) a ich rodinou,
- zdôrazňuje demokratický prístup vo výchovno-vzdelávacej činnosti umožňujúci zdieľanie osobných skúseností a pohľadov na obsah i proces,
- akcentuje potrebu pracovať s rozmanitosťou detí a mládeže, ich rôznorodým potenciálom, nadaním aj znevýhodnením na princípe inklúzie vo výchove a vzdelávaní, ktorá je determinovaná vytvorením podmienok a podporných opatrení v podobe integrovaného systému prevencie, intervencie a personálneho posilnenia,
- predstavuje základný rámec pre tvorbu výchovných programov centier voľného času, ktoré sú prispôbené miestnym potrebám, komunit, kde dieťa a mladý človek žije a potrebám samotných členov a návštevníkov centra voľného času,
- je rámcom a východiskom pre tvorbu metodických materiálov pre centrá voľného času, ktoré môžu podporovať realizáciu výchovného programu školského zariadenia,
- podporuje napĺňanie obsahovej dimenzie výchovy vo voľnom čase, čím vytvára predpoklady plnohodnotnej prípravy detí a mladých ľudí na život,
- vytvára predpoklady na autonómne plánovanie a realizáciu výchovy a vzdelávania v konkrétnych centrách voľného času,
- zabezpečuje zmysuplnú realizáciu činností v centrách voľného času zameranú na:
 - a) výchovno-vzdelávaciu činnosť,
 - b) záujmovú činnosť,
 - c) rekreačnú činnosť detí, rodičov a iných osôb do veku 30 rokov v ich voľnom čase,
- vychádza z legislatívnych podmienok fungovania centier voľného času a ich špecifik, pre ktoré je typické, že:
 - prijímanie detí a mladých ľudí do týchto zariadení nepodlieha prijímaciemu konaniu,
 - účasť detí a mladých ľudí sa zakladá na dobrovoľnom a samostatnom rozhodnutí jedinca, resp. jeho zákonných zástupcov,

- činnosti a aktivity vychádzajú zo záujmov detí a mladých ľudí, čím je vytváraný dostatočný priestor pre individuálny prístup a vlastné tempo činnosti,
- časová voľnosť umožňuje flexibilitu vo využívaní rozmanitých foriem a metód práce a vo využívaní rozmanitých priestorov na ich realizáciu.

1 Ciele a poslanie výchovy

Poslaním centra voľného času je aktívne ovplyvňovať deti a mládež v čase ich detstva, dospievania a rannej dospelosti a to najmä v oblasti ich charakterových vlastností/postojov, praktických zručností a informácií; prostredníctvom aktivít pôsobiť preventívne proti sociálno-patologickým javom a viesť deti a mládež ku kvalitnému a aktívnemu využitiu voľného času pri rešpektovaní detských práv a v úzkej spolupráci s rodinou, školou a širšou komunitou (obce, mesta), kde žijú.

Základným *cieľom* výchovy v centre voľného času je prispievať k formovaniu a rozvoju celistvej osobnosti (fyzickej, psychickej a sociálnej stránky) detí a mládeže. V centre voľného času ide o cieľavedomé, zámerné pôsobenie na deti a mládež v ich voľnom čase prostredníctvom vytvárania podmienok a zaujímavých príležitostí, možností a ponúk na hodnotné a zmysluplné využívanie voľného času v prospech sebavyjadrenia, sebarealizácie a rozvoja osobnosti vychádzajúc z individuálnych predpokladov a potrieb každého jednotlivca.

2 Formy výchovy a vzdelávania

Forma výchovy a vzdelávania v centre voľného času je denná, celodenná. Uskutočňuje sa na základe prejavenia záujmu spravidla popoludní, počas víkendov a školských prázdnin.

3 Výchovný jazyk

Výchovným jazykom v centrách voľného času je **štátny jazyk Slovenskej republiky – slovenský jazyk**.

V centrách voľného času, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku príslušnej národnostnej menšiny, je súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku.

4 Tematické oblasti výchovy

Ciele a obsah výchovy a vzdelávania v centre voľného času sa vymedzuje v nasledujúcich tematických oblastiach výchovy:

1. Oblasť vzdelávacia (enkulturačná/kultivujúca)
2. Oblasť spoločenská (socializačná)
3. Oblasť personalizačná (rozvoj charakteru)

Centrum voľného času dopĺňa pôsobenie školy, rodiny a širšieho prostredia komunity, kde dieťa a mladý človek pôsobí. Vzhľadom na vekové rozpätie detí, mládeže a návštevníkov centier voľného času (do 30 rokov) ako aj iné osoby sa činnosť centier voľného času orientuje na rozširovanie informácií a vedomostí a ich praktickú aplikáciu v praxi (enkulturačná oblasť), na praktické zručnosti súvisiace so socializáciou podľa stupňa vývoja/veku (spoločenská oblasť) a na vytváranie a upevňovanie charakterových vlastností a osobných postojov (oblasť personalizačná).

Tieto oblasti výchovy nevystupujú ako samostatné a izolované časti. Na úrovni plánovania obsahu výchovy a vzdelávania v konkrétnych centrách voľného času sa prihliada na ich vzájomné prepájanie, prelínanie a posilňovanie ich vzájomných dopadov na intrapersonálny a interpersonálny rozvoj detí a mladých ľudí v závislosti od ich zrelosti, potrieb a očakávaní.

4.1 Charakteristika a ciele tematických oblastí výchovy

4.1.1 Oblasť vzdelávacia (enkulturačná/kultivujúca)

Hlavným cieľom tematickej oblasti výchovy je získavanie, rozširovanie a upevňovanie vedomostí a praktických zručností v oblasti vedy, kultúry, športu v prepojení na vyučovacie predmety a tak prispievať k lepšej orientácii pri príprave na vstup do sveta práce, objavovaní a rozvíjaní talentu u detí a mladých ľudí.

	<i>Ciele vzdelávacej (enkulturačnej/kultivujúcej) oblasti výchovy</i>
1.	Upevňovať a rozširovať vedomosti a praktické zručnosti z oblasti vedy a techniky, umenia, kultúry, športu a iných oblastí podľa záujmu, potrieb a očakávaní detí, mladých ľudí a iných osôb.
2.	Objavovať a rozvíjať nadanie/predispozície pre rôzne oblasti vedy a techniky, umenia, kultúry, športu a iných oblastí.
3.	Byť schopný rozpoznať svoje predpoklady a preferencie pre vstup do sveta práce.

4.1.2 Spoločenská (socializačná) oblasť

Hlavným cieľom tematickej oblasti výchovy je rozvíjať kompetencie dôležité pre budovanie zdravých vzťahov jednotlivcov v rámci užšej komunity (rovesníci, priatelia) a vo vzťahu k širšej komunite (škola, sídlisko, mesto, región, štát).

	<i>Ciele spoločenskej (socializačnej) oblasti výchovy</i>
1.	Posilňovať komunikačné zručnosti (sebaprezentácia, argumentácia a pod.) a rozvíjať efektívnu a rešpektujúcu komunikáciu.
2.	Rozvíjať zručnosti kooperácie a spolupráce.
3.	Posilňovať citlivosť, toleranciu, solidaritu a rešpektujúce správanie voči znevýhodneným alebo vylúčeným skupinám.
4.	Získavať informácie a prejavovať zručnosti vedúce k posilneniu demokracie (škola, mesto, širšia komunita).
5.	Aplikovať princípy udržateľného rozvoja v praxi (príroda, spoločnosť a i.).
6.	Prejavovať ochotu a schopnosť osobne prispieť k riešeniu rôznych výziev v skupine, širšom okolí, spoločnosti a pod.

4.1.3 Personalizačná oblasť (rozvoj charakteru/rozvoj osobnosti)

Hlavným cieľom tematickej oblasti výchovy je budovaniu charakteru mladého človeka najmä v oblasti postojov, ktoré sú zamerané na proaktívny prístup k životu, odolnosť, flexibilitu, kritické myslenie, schopnosti rozvíjať sa a byť tvorivý pri hľadaní riešení v rôznych oblastiach života.

	<i>Ciele personalizačnej oblasti výchovy</i>
1.	Posilňovať schopnosti usmerňovať/ovládať svoje emócie, myšlienky a správanie.
2.	Posilňovať schopnosť zvládať zmeny, neistotu a čeliť výzvam.
3.	Rozvíjať schopnosť učiť sa a chápať/oceňovať jej význam a prínos pre sebarozvoj a rozvoj ostatných.
4.	Rozvíjať schopnosť kritického posúdenia informácií pre nachádzanie inovatívnych riešení.